

PROGRESSIV

Frihet, likhet og solidaritet i det 21. århundre

Notat # 01 2012

29. mai 2012

Det er lov å bygge landet

Swensen, Ruohonen & Mediaas

Det er lov å bygge landet norsk klimapolitikk i kjølvannet av Klimameldingen

**Eirik Swensen, Tiina
Ruohonen & Lars Martin
Mediaas**

Strategien for et karbonnøytralt samfunn må legges i dag.

PROGRESSIV

Frihet, likhet og solidaritet i det 21. århundre

Ansvarlig redaktør:
Aksel Braanen Sterri
mail: aksel@progressiv.no
mobil: 980 39 096

Faglig redaktør:
Dag Einar Thorsen
mail: dageinar@progressiv.no
mobil: 952 28 188

Forsidebilde:
Phytoplankton-blomstring i
Nordsjøen sett fra verdensrom-
met. Til venstre ses nordvestkysten
av Storbritannia, til høyre ses
vestkysten av Norge og Danmark.
Plankton kan symbolisere både
farer og muligheter i framtidens
arbeid for bærekraftig utvikling.
Foto: Jeff Schmaltz / NATO Earth
Observatory.

Progressiv er den ledende tenketanken på sentrum/venstresiden i norsk politikk.

Innholdet i denne pamfletten representerer forfatterens synspunkter. Ansvar for redaksjonen i Progressiv er begrenset til å godkjenne teksten som politisk og faglig interessant for offentligheten med særlig vekt på nytenkning og idébrytning i sentrum og på venstresiden.

Layout: Tine Svae

Kontakt Progressiv
post@progressiv.no
Rådhusgate 4a
0151 Oslo

Sammendrag

Vårt utgangspunkt er at klima har blitt avpolitisert og at politikken som finnes er ukoordinert; strandet mellom moralske formaninger om at folk skal endre livsstil uten å få noe igjen for det, og en teknologioptimisme som lover at kvantesprang i grønn teknologi vil gjøre at vi kan leve som før. Vårt mål er et bedre samfunn for den enkelte her og nå, men samtidig med et ansvar for resten av verden og framtidige generasjoner.

Norsk politikk må i hovedsak gjennomføres i Norge. Før var det en klisjé at man måtte tenke globalt og handle lokalt. Nå kan det virke som det er blitt motsatt, vi kan ikke handle lokalt fordi vi skal tenke globalt. Internasjonale avtaler må på plass før vi kan kutte her hjemme, det fremstilles som unødvendig å redusere CO₂-utslippene i Norge. Argumentet er at vi i stedet kan kjøpe kvoter, og at våre «rene» utslipp dermed erstatter ”skitne” utslipp i andre land. For oss som mener Norge må ha en industri og et næringsliv som klarer å konkurrere internasjonalt og skape verdier i fremtiden, er en passiv og unnvikende holdning til sannsynlige fremtidige utslippskrav frustrerende. Norsk politikk må først og fremst gjennomføres i Norge. Selv om det kanskje ville vært mer samfunnsøkonomisk lønnsomt å gjennomføre barnehageløftet i Spania, eller innføre Reform 94 i Brasil, faller forslagene på sin egen urimelighet. På samme måte må investeringene for å skape et grønt og moderne Norge foretas her, selv om det kan være mer lønnsomt å gjøre andre samfunn grønne først.

Med dette notatet vil forfatterne avslutte debatten om hvorvidt vi skal kutte i Norge, og de foreslår et nytt verktøy for å sikre gjennomføringen av klimameldingen: En norsk klimalov.

Eirik Swensen er stipendiat ved Institutt for tverrfaglige kulturstudier, NTNU.

Tiina Ruohonen er politisk rådgiver på klima- og energiområdet, og er en av grunnleggerne av den stortingspolitiske vaktbikkjen *Holder de ord*.

Lars Martin Mediaas er generalsekretær i Progressiv.

Klare visjoner

I den senere tid har klimaskeptikerne fått stadig større gjennomslagskraft. Dette handler mye om at klimatiltak oppleves som uvesentlige i folks hverdag, og politikere som ikke handler i tråd med egen retorikk. Der de klarer å oppnå enighet blir forslagene til klimaløsninger gjerne kalt puslete eller visjonsløse.

Da er det enklere å sette spørsmålstegn ved hele klimafeltet. Med slagord som at utslippene må ned 40 prosent innen 2020 for å begrense CO₂ til 350 ppm faller hele Norge av. Vi må vekk fra tallknusing og skremser om hva vi vil unngå, og begynne å formulere klare visjoner for hva slags samfunn vi ønsker. Vi må ikke snakke om *ulempene ved klimakutt*, men *fordelene ved klimatiltak*. Vi må takke klimaforskerne for sin innsats gjennom å handle, ikke la klimaskeptikerne vinne ved å la være. Vi må hente inn alle de dyktige fagfolkene vi har som kan ta fatt på å løse problemene. Vi må bygge landet på nytt.

Problemet: Dagens situasjon er stø kurs mot stupet

Klima har de siste tiårene blitt et fagfelt der den vitenskapelige enigheten er stor, og hvor advarslene fra fagfolk er entydige: Vi må redusere utslippene av drivhusgasser som CO₂ for å unngå ødeleggende klimaendringer. Radikale endringer i værmønstre og havnivå vil kunne overgå hva menneskeheten kan tilpasse seg uten store og katastrofale omkostninger. Noe av dette ser vi allerede i form av mer ekstremvær så som stormer og truende havstigning for flere øystater. På sikt vil imidlertid klimautfordringen være et eksistensielt spørsmål for oss alle, og selv moderate anslag over skadeomfanget tilsier et større og mer komplekst globalt problem enn noe menneskeheten hittil har forårsaket. Det er i den forbindelse viktig å påpeke at anslagene til FNs klimapanel IPCC like gjerne kan være for konservative som for radikale.

Klimaendringer er allerede reelle for millioner av mennesker, og hvert eneste gram CO₂ som kan hindres fra å forrykke klodens karbonbalanse ytterligere, vil lette fremtidens problemer. Samtidig ser vi en utvikling hvor hver ny unnløstelse til å ta inn over seg alvoret – hver nye SUV på veien, hver nye kullgruve

Vi må vekk fra tallknusing og skremser om hva vi vil unngå, og begynne å formulere klare visjoner for hva slags samfunn vi ønsker.

som åpnes – bidrar til en lock-in situasjon som gjør at tiden for reelle løsninger og utslippskutt stadig vekker havner lenger inn i fremtiden i en nærmest eksponentiell kurve. Fellesnevneren for alle vitenskapelige rapporter om «dommedag» er at de sier at katastrofen er fullt mulig å unngå, og at vi vet hvordan vi kan unngå den.

Årsakene til problemet

a. Tall lyver og forfører

Klimaregnskapet er altfor fordelaktig for Norge. Både vår eksport av olje og gass og vår import av forbruksvarer dukker opp i andre lands CO₂-regnskap, og ikke i vårt eget regnskap. En rapport utarbeidet av forskere ved NTNU i samarbeid med WWF viser at Norges karbon-fotavtrykk er blant de høyeste i verden når man tar med utslippene som skjer gjennom produksjon for det norske markedet utenlands. Det blir dermed meningsløst å vurdere Kinas utslipp isolert sett når Kina har blitt hele den vestlige verdens fabrikk. I tillegg kommer naturligvis Norges olje- og gassproduksjon, som eksporterer klimagassutslipp til andre land. Da utslipp i en kvotemarkedsmodell telles der forbrenningen skjer, tjener Norge godt på energieksporten mens andre land betaler for utslippene. Vi slipper altfor billig unna. En alternativ modell til dagens fordeling av regningen bør være en politisk prioritet for et land som liker å se på seg selv som et foregangsland.

Samtidig må vi ikke glemme jobben som gjenstår her hjemme. En klimalov vil gjøre utslippskutt rettslig bindende og ansvarliggjøre regjeringen som i forbindelse med lanseringen av Klimameldingen har blitt kritisert for svake tiltak og få virkemidler. Norge er et lite land med mye ren natur, og det kan virke som vår innsats ikke er så viktig. Men i diskusjonen om klimagassutslipp nytter det ikke å lene seg tilbake og si at Norges innsats ikke teller. Det er flere grunner til det.

For det første det faktiske. Norges klimagassutslipp er selvsagt i verdensmålestokk «en dråpe i havet». Hvis ikke kampen for å redusere klimagassutslippene kjempes ut fra prinsippet om at alle monner drar, blir imidlertid de fleste tiltak meningsløse. Summen av alle lands klimatiltak er verdens klimatiltak, akkurat som summen av alle enkelttiltak i Norge til sammen utgjør Norges

Klimaregnskapet er altfor fordelaktig for Norge. Både vår eksport av olje og gass og vår import av forbruksvarer dukker opp i andre lands CO₂-regnskap, ikke i Norges eget..

klimatiltak. Det er bare å dra parallellen til politikken, der alle partier fremhever at «hver stemme teller». Norge har det nest høyeste forbruket per innbygger i Europa, i følge SSB, og det er en nær sammenheng mellom forbruksnivå og klimagassutslipp. Da er det vår plikt å ta ansvar på hjemmebane. Økologen William Odum innførte i sin tid begrepet «the tyranny of small decisions» på miljøfeltet. Det er alle små beslutninger som i seg selv kan virke «uskyldige», som til sammen skaper et stort og potensielt u håndterlig problem.

Trenden er dessverre synkende. Norge falt i 2011 fra sjette til 15. plass på «Climate Change Performance Index», som måler hvor flinke land er til å ta klimakutt hjemme. Dette i seg selv burde tale for at også Norge må begynne å omsette retorikk til konkret handling på klimaområdet. I tillegg til det rent faktiske i at alle monner drar, må heller ikke signaleffekten undervurderes. Det er vanskelig å kommunisere at utslippskutt skal tas i fattige land når det er Vesten som har et karbon-fotavtrykk så stort at det ikke er bærekraftig etter noen målestokk. Dette er en gjenganger på de store klimatoppmøtene, der de fattige landene eksplisitt viser til Vestens måte å leve på som mønster for egen velstandsutvikling.

Lavutslippsutvalget skrev allerede i 2006 at et kutt i klimagassutslippene med to tredjedeler i den rike verden innen midten av dette århundre ville være nødvendig for å unngå skadelige klimaendringer. Det betyr at også vi i Norge må fjerne to av tre utslipp. Ikke bare må to tredeler av «våre» CO₂-kutt tas her hjemme, vi må innen 2050 kutte ytterligere. Vi må også kutte mye mer enn det Klimameldingen nå legger opp til: heller enn å snakke om kutt på seks til ti prosent, må Norge aktivt prøve å kutte opp til 40 prosent innen 2020 slik FN anbefaler.

Siden vi er en del av et europeisk kvotemarked, vil kutt som tas «hjemme i Norge» i praksis like gjerne kunne skje andre steder. Det kan virke som om vi, som et lite land i Europa, kan kjøpe tilstrekkelig med kvoter til at vi ikke trenger å kutte i utslipp her hjemme. Kanskje det til og med er bedre at vi finansierer kutt i resten av Europa, enn at vi kutter våre utslipp her hjemme? Det er tre problemer med en slik tilnærming. For det første, som påpekt over, kommer den moralske dimensjonen. Når kjøp av kvoter erstatter endring i egen oppførsel, fungerer systemet nærmest som avlatsbrev i middelalderen.

Det er vanskelig å kommunisere at utslippskutt skal tas i fattige land når det er Vesten som har et karbon-fotavtrykk så stort at det ikke er bærekraftig etter noen målestokk.

Det andre er at EU planlegger å kutte nok til å møte sine egne krav, og derfor mest sannsynlig ikke vil ha et stort overskudd av kvoter som vi kan kjøpe. Den tredje grunnen er at utslipp av CO₂ henger sammen med andre problemer, som vi ønsker å løse uavhengig av klimaproblemene. Karbondioksid slippes ut som del av en eksos som gir oss dårlig luftkvalitet i samme øyeblikk som utslippet skjer, ikke bare varmere klima eller flere naturkatastrofer en gang i fremtiden. Med el – og hybridbiler tar vi bymiljøet vårt tilbake. Med progressive planer om kollektivtrafikk, slik Klimameldingen legger opp til, vil de store byene kunne takle befolkningsveksten uten at luftkvaliteten forringes ytterligere.

Vi kan være en stor kraftprodusent også etter at oljen ikke lenger blir etterspurt som nå, fordi verdensøkonomien drives av andre energibærere enn fossilt drivstoff. Men da må vi begynne å planlegge for det allerede nå. Da seilskutealderen tok slutt, var det mange norske rederier som ikke ville innse at det kom nye tider. De ble, bokstavelig talt, akterutseilt. Vi vil jobbe for at Norges omstillingsevne skal være bedre ved dette epokeskiftet, og at Norge denne gangen kan være blant de som fører an i overgangen til ny teknologi. Derfor applauderer vi også intensjonen, slik den har kommet til uttrykk i den nye Klimameldingen, om å opprette et klimafond der avkastningen utelukkende går til teknologisatsing på fornybar energi og energiomlegging.

b. Klimaløsningene forvandles til intergalaktisk science fiction, eller kokes ned til bollebaking og «riktige» forbrukervalg

Det beste har blitt det godes fiende i klimapolitikken. Den perfekte klimaavtalen vil aldri komme. Sannsynligvis vil heller ikke den perfekte Klimameldingen komme. I stedet må vi gjøre det vi kan gjøre, og sørge for at de som vil jobbe for å finne gode klimaløsninger gis et rammeverk de kan jobbe innenfor. Det er vanskelig å finne en spesifikk inngang til hva klima og klimapolitikk skal være. Klimautfordringen, som alt annet, varierer etter hvem som spør og hvem som spørres.

En av Storbritannias mest respekterte klimaforskere spør i sin siste bok: «Kanskje denne spesifikke måten å ramme inn klimaendringer på, som ett megaproblem, som krever en megaløsning, har ført oss på ville veier?» Hva er faren ved å

Vi skal være en stor kraftprodusent også etter at oljen ikke lenger er etterspurt som nå, fordi verdensøkonomien drives av andre energibærere enn fossile drivstoffer. Men da må vi begynne å planlegge for det allerede nå.

ramme inn klimafeltet som ett gigantproblem slik Mike Hulme antyder? Problemet med en slik innramming ligger i at det er de store teknologiske tiltakene som skal «redde oss», innenfor en verden som ser ut på akkurat samme måte. I en slik verden blir det naturlig å snakke om månelandinger, og om å tukle med atmosfæren fra verdensrommet med hjelp av eksperimentelle ideer klekket ut av geo-ingeniører. Samfunnsforskeren Ottar Brox beskriver dagens klimapolitikk slik:

«Det vi alle burde lært i skolen, eller i den politiske studiesirkelen, er at det ikke er målet, men midlene som bestemmer hva slags samfunn vi skal få ... En virkelig handlingsrettet debatt må begynne med midlene, altså gjennomførbare tiltak som kan ha reduksjoner av klimagassutslipp som en av konsekvensene».

Det er liten tvil om at en politikk med fokus på store mål til nå har vært det dominerende i Norge (satsingen på CCS er et eksempel), mens de konkrete virkemidlene har vist seg vanskelige å implementere. Med en teknifisert klimadebatt fjernt fra folks virkelighet blir da også utfordringene uoverkommelige. I Norge har klimadebatten enten handlet om månelandinger eller godt mente, men puslete kampanjer. Dette er et valg mellom to blindveier. På den ene siden oppfordres vi alle til å kildesortere og strømspare oss ut av klimakrisen. På den andre siden skal ny og grønn teknologi gjøre Norge så klimavennlig at hver og en av oss ikke trenger å merke noe, enda mindre gjøre noe selv. Ingen av disse strategiene fungerer. I tråd med verdiene «frihet, likhet og brorskap» mener Progressiv at klimakrisen må løses med felles innsats, og gjennom en konsolidering av ambisjonene gjennom en klimalov.

c. Alle jobber med saken men ingen snakker sammen

Tidligere miljøvernminister Erik Solheim lovet gang på gang en ambisiøs Klimamelding. Under Bård Vegar Solhjells ledelse er nå Klimameldingen endelig her. Den inneholder mange gode enkeltforslag, men mangler de gode virkemidlene som virkelig vil gi uttelling. Utslippene vil kanskje ikke øke, men sannsynligvis heller ikke synke så mye som de bør med de tiltakene som er foreslått i den nye Klimameldingen. For bare et snaut år siden, sommeren 2011, la imidlertid Olje- og Energidepartementet frem en Oljemelding med den treffende tittelen «En næring for framtida». Dette sier noe om utfordringene med å føre en helhetlig

Det beste har blitt det godes fiende i klimapolitikken. Den perfekte klimaavtalen vil aldri komme... I stedet må vi gjøre det vi kan gjøre, og sørge for at de som vil jobbe for å finne gode klimaløsninger gis et rammeverk.

politikk. I oljepolitikken er klima i beste fall underordnet, og den nye oljemeldingen legger opp til en utvinningstakt som vil øke klimagassutslippene fra norsk sokkel kraftig. Det er også sterkt beklagelig at den nye Klimameldingen ikke legger føringer på petroleumsindustrien utover en moderat heving av CO₂-avgiften – hverken utvinningstempo eller elektrifisering av sokkelen nevnes.

De gangene oljeindustrien får for seg å snakke om klimaet, er argumentasjonen og konklusjonen ensbetydende: «fordi vi har verdens reneste oljeproduksjon». Dette er en sannhet som den siste tiden har blitt kraftig utfordret. Minst like viktig er det at utslippene ved bruken av olje er like ille uansett hvordan den produseres. Klimagevinsten i å ha utvinning på norsk sokkel fremfor et annet sted er derfor minimal, og det finnes heller ingen grunn til å anta at vår olje erstatter oljeutvinning andre steder.

Å koble norsk oljeproduksjon til klimagevinst er altså både irrelevant og ulogisk, på tross av at olje- og energiminister Ola Borten Moe prøver å overbevise oss om det motsatte. Når Finansdepartementet opptrer som over-departement, og Miljøverndepartementet systematisk overkjøres av de andre sektordepartementene, blir det vanskelige kår for seriøs, tverrsektoriell klimapolitikk – samtidig som situasjonen muliggjør en regjering som snakker med flere stemmer når det gjelder klimautfordringen. En klimalov vil sørge for en sektorovergripende og langsiktig omlegging av politikken i tråd med klimapolitiske målsetninger, og noe som vil bety slutten for sektordepartement som kun meler sin egen kake.

d. Klima avpolitiseres i debatten

Den rødgrønne regjeringens kommunikasjon, både gjennom valgprogrammet og opptreden i Stortinget foran forrige stortingsvalg, indikerte at sysselsetting og næringsutvikling var førsteprioritet. Det ble overlatt til forvaltningen å kombinere disse målene med miljø- og klimahensyn. At sysselsetting og næringsutvikling framstår som områder for politikk, mens sentrale sider ved bekjempelsen av katastrofale klimaendringer ikke gjør det, er høyst problematisk. Vår tids største utfordring kan ikke overlates til byråkratiet eller rene markedsordninger som kvoter og avgifter.

Vår tids største utfordring kan ikke overlates til byråkratiet eller rene markedsordninger som kvoter og avgifter. Den virkelige handlekraften må finnes blant våre folkevalgte.

Den virkelige handlekraften, og en medfølgende langsiktighet til å ta riktige beslutninger, må finnes blant våre folkevalgte. Det er da også i gjentatte internasjonale studier påvist at graden av politisk enighet og oppslutning om klimakutt har en direkte sammenheng med hvor høyt befolkningen rangerer temaet. For velgerne er den norske oljerikdommen og iveren etter å jakte på nye felt forvirrende i den store klimadiskusjonen, samtidig som velgerne faktisk venter på konkret handling fra politikere. Den åpenbare motsetningen mellom retorikk og realitet blir med ett veldig tydelig.

Det er også en kommunikasjonsmessig utfordring at selskaper som er helt eller delvis statseide driver aktiv påvirkning av opinionen. Statoil, Statkraft og Petoro bruker mye penger på merkevarebygging og reklame for egen virksomhet. Særlig sistnevnte organ, som forvalter statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) på sokkelen, har ikke noe mandat til å være en politisk aktør. Som forvaltere av en tredjedel av våre oljeressurser på folkets vegne, bør de ikke være «en pådriver på norsk sokkel», som de kaller seg på sine nettsider i dag. Politiseringen av petroleumsindustrien og avpolitiseringen av klimadebatten griper også inn i et annet brennbart tema, nemlig Statoils oljesandprosjekt i Canada. Det nytter ikke i det lange løp å henvise til styrevedtak som er hinsides all klimafornuft. En ny politisk bevissthet rundt olje- og energiforvaltningen innebærer at våre folkevalgte bør slå ned på slike selskaper i den grad de bidrar til å så splid om, eller undergrave de øvrige målene man har satt seg. Nye retningslinjer for helt eller delvis statseide selskaper ville da også være en naturlig del av utredningen for en norsk klimalov.

Vi må få en ærlig klimadebatt som synliggjør at klima er et felt for politikkutforming, og der de reelle handlingsalternativene er synlige for folk flest.

4. Løsningen

Skal man ta vitenskapen på alvor, må det altså mye større klimakutt til i fremtiden enn det foreliggende klimaforliket skisserer. FNs klimapanel har anslått at industriland må ta kutt på 85-90 prosent frem mot 2050, og i en slik sammenheng er det åpenbart at også Norge må ta store kutt hjemme. Regjeringen sier selv i Nasjonalbudsjettet for 2012 at den vestlige verdenen må kutte mellom 25 og 40 prosent allerede i 2020. Det er derfor kortsiktig ikke å gå offensivt ut allerede nå. Strategien for et karbonnøytralt samfunn må legges i dag!

a. Det er handlingsrom

Norsk politikk må i hovedsak gjennomføres i Norge. Før var det en klisje at man måtte tenke globalt og handle lokalt. Nå vil noen først handle globalt og få på plass en klimaavtale, og la det bli med tanken om at vi kanskje skulle gjøre noe her hjemme nå. Noen ønsker også at det er i utlandet det skal kuttes, mens vi skal kjøpe kvotene som blir ledige for å kunne slippe ut like mye eller mer som før her hjemme.

For oss som ønsker et moderne samfunn med et næringsliv som kan konkurrere med de beste i verden på sine felt og skape verdier, er en så lite offensiv holdning frustrerende. Norsk politikk må fortsatt først og fremst gjennomføres i Norge. Skal vi slippe ut mindre CO₂ når vi flytter oss innenlands, må fly, tog og veier her hjemme bli bedre. Flyene må bruke alger som drivstoff slik Boeing har lagt til rette for, og togene må kunne konkurrere mot fly og bil.

Fordi klimapolitikken er et globalt spørsmål og Norge er et lite land, mener noen det er feil prioritering å redusere klimautslipp her, hvis det kan gjøres billigere andre steder. Forsøker man å bruke den samme logikken på andre områder, faller den på sin egen urimelighet. Selv om utdanning er viktig for alle i hele verden, diskuterer vi ikke om det er mer lønnsomt å gjøre skolene bedre i andre land først før vi ser på våre egne PISA-resultater. Det er fordi vi vet vi ikke klarer oss i konkurransen hvis vår utdanning er dårligere enn mange andre lands utdanning. Det ville kanskje vært mer samfunnsøkonomisk lønnsomt å gjennomføre barnehageløftet i Spania, eller innføre Reform 94 i Brasil, men det er ikke en relevant innvending mot de reformene. På samme måte må

Norsk politikk må fortsatt først og fremst gjennomføres i Norge. Skal vi slippe ut mindre CO₂ når vi flytter oss innenlands, må fly, tog og veier her hjemme bli bedre.

investeringene for å skape et grønt og moderne Norge foretas her, selv om det kan være mer lønnsomt å gjøre andre samfunn grønne først.

b. Handlingsrommet forplikter

Det hjelper ikke å ta velgerne på alvor før valget, hvis det er umulig å leve klimavennlig etterpå. Når valget står mellom en naiv individorientering og en urealistisk teknologioptimisme, skyldes det at klimafeltet i dag befinner seg i en lock-in situasjon. Vi ser ut til å være i en paradoksal situasjon der politikerne venter på et klart mandat fra sine velgere, mens velgerne på sin side venter at politikerne skal ta ledelsen. En slik retning i klimapolitikken er farlig fordi den undergraver politikk som evnen til handling. Visse tegn kan allikevel tyde på et klimaengasjement som ligger latent i befolkningen, og at klimapolitikk slik sett handler mye om å bryte ut av en ond sirkel der ingenting blir gjort.

I stedet for å fjerne klimapolitikken fra folk flest, må befolkningen altså i stedet aktivt inkluderes og føle at det nytter å engasjere seg. Samfunnsforskeren Ottar Brox sier: «Det finnes vel ikke noen snarvei til karbondioksidnøytralitet som ikke går gjennom folkeopplysning, politisering og en offentlig samtale som må holdes i gang på alle arenaer.» Det er med dette i bakhodet vi må kreve en mer handlingsrettet klimapolitikk som bygger landet på nytt.

c. Bygg landet på nytt!

Å bygge landet på nytt handler om å vise politisk lederskap for å løse vår tids største utfordring. Det handler om å tørre å bryte forbannelsen om at klimatiltak per definisjon er en tapersak, ved å i større grad politisere klimakampen. Dersom man ønsker å vekke politisk støtte i befolkningen for radikale klimatiltak, må man nødvendigvis gjøre klima til et sentralt spørsmål foran valg.

d. Norge trenger en klimalov

Vi mener derfor at tiden er overmoden for en norsk klimalov, og at regjeringen må konkretisere sin formulering i Klimameldingen ved

Politikerne venter på et klart mandat fra sine velgere, mens velgerne på sin side venter på at politikerne skal ta ledelsen.

faktisk å nedsette et lovutvalg som utreder en klimalov.

Advokatfirmaet Hjort har i en vurdering av Norges lovverk og konstitusjonelle ramme kommet frem til at den britiske Climate Change Act som ble til lov i 2008 kan være en viktig inspirasjonskilde når Norge skal utrede sin egen klimalov. Våre nordiske naboer Finland og Danmark er også i gang med tilsvarende utredningsprosesser, samtidig som land som Mexico allerede har vedtatt en slik lov. Det er derfor vår mening at det straks bør opprettes et lovutvalg som vil utrede en slik sak også i Norge.

WWF har sett på hva den britiske loven inneholder, og mener den norske loven kan inneholde mange av de samme punktene:

- Langsiktige utslippsmål som fastsetter hvor mye vi skal kutte frem mot 2050.
- Karbonbudsjetter som bryter det langsiktige målet ned i fire- til femårsperioder.
- Årlig rapportering om måloppnåelse som faktisk sikrer at målene følges opp.
- En juridisk ansvarlig for måloppnåelse i form av en minister med overordnet klimaansvar.
- Mål om utslippskutt blir rettslig bindende.
- Prosedyrer for fastsettelse av mål, og ansvarsfordeling for måloppnåelse.
- En nasjonal klimakomité som følger opp klimaloven.

En norsk klimalov må selvsagt ha noen egne punkter, og tilpasses norske forhold. Derfor må et lovutvalg nedsettes snarest for å vurdere hvordan en klimalov kan se ut i en norsk sammenheng. Et viktig element i en slik vurdering vil være hvordan man kan legge grunnlaget for en langsiktig politikk i tråd med klimapolitiske målsetninger, fulgt opp av et sektorovergripende departement som har myndighet til å legge føringer for andre departement på klimafeltet.

Vi mener at tiden er overmoden for ambisiøse ideer, og det er da heller ikke mangel på forslag til gode og mulige tiltak. Det som mangler er politisk vilje og gjennomføringsevne.

Ideen om en norsk klimalov er hakket mer ambisiøst enn ideen om en handlingsregel for klima og energi, som blant annet Energi Norge har tatt til orde for i rapporten *Grønn tråd*. En slik handlingsregel har også Klima- og forurensingsdirektoratet (Klif) vært positive til. Vi mener tiden er overmoden for ambisiøse ideer, og det er da heller ikke mangel på forslag til gode og mulige tiltak. Det som mangler er politisk vilje og gjennomføringsevne. Det eksisterer nemlig et stort potensiale for nye allianser for å få på plass en klimalov.

Venstresidens perspektiv er at markedet alene ikke kan sikre verken sosial rettferdighet eller økologisk bærekraft. Men spørsmålet om statlig regulering er ikke mindre politisk fordi om det er klima det handler om. Det politiske spenningsfeltet knyttet til klima blir ofte undervurdert. Klimapolitikk er også *fordelingspolitikk*, hvor markedsaktører og interessegrupper har sine partsinteresser å ta vare på. Den nederlandske sosiologen Erik Swyngedouw har karakterisert vår tid som preget av etter-politisk (falsk) konsensus der reelle motsetninger fordekkes fordi enighet blir et mål i seg selv. En oppmuntring av konsensus i alle sammenhenger fører til at de nye og radikale tankene fortrenses, og at systemet tas for gitt.

Klimapolitikk er med andre ord som andre politikkområder en kamp mellom ulike visjoner – en kamp der rammene for det mulige ikke er konstante over tid. Også nye tanker kan på sikt bli realistiske tanker, det har historien vist oss flere ganger. Men viktigere er det at disse tankene omgjøres til politikk. Re-politiseringen av klimaet må innebære en klar allianse mellom folkestyre, forskning og forvaltning, som sammen må sette rammene for hvordan samfunnets ressurser kan ivaretas. Med dette som utgangspunkt er det avgjørende å få på plass en norsk klimalov som gjør utslippskutt rettslig bindende. Dette vil også være et synlig og varig resultat som står igjen etter den regjeringen som vedtar det. Dette er derfor en åpen oppfordring til alle politiske partier i Norge: støtt en progressiv klimalov nå!

I dag kan klimapolitikken sammenlignes med en bussreise. Med klimaforliket ble man enige om hvor bussen skal. Med en klimalov får vi også fastsatt hvilken vei bussen skal kjøre, hvor lang tid reisen skal ta og hvem som skal være sjåfør. Reisen vil kunne begynne. Derfor ønsker vi en klimalov nå, og en god og trygg reise inn i vår felles fremtid!

Både våre naturressurser og retten til et levelig klima i framtiden tilhører fellesskapet. Det er derfor det er viktig å få på plass en norsk klimalov som gjør utslippskutt rettslig bindende.

Litteratur

Alstadheim, Kjetil B. (2010) *Klimapardokset – Jens Stoltenberg om vår tids største utfordring*. Oslo: Aschehoug.

Brox, Ottar (2008) *Klimakrisen. Hva kan vi gjøre?* Oslo: Aschehoug.

Hulme, Mike (2009) *Why we disagree about climate change. Understanding Controversy, Inaction and Opportunity*. Cambridge: Cambridge University.

Odum WE (1982) "Environmental degradation and the tyranny of small decisions" *BioScience*, 32(9):728-729.

Ryghaug, Marianne mfl. (2010) "Making sense of global warming: Norwegians appropriating knowledge of anthropogenic climate change". *Public Understanding Science* 1: 1-18.

Shove, Eliabeth (2010) "Beyond the ABC: climate change policy and theories of social change". *Environment and Planning A* 42(6):1273 – 1285.

Stortinget. (2006). Forhandlinger i Stortinget nr. 187 - dagsorden., (ss. 2813-2814). Oslo.

Swyngedouw, Erik (2010) "Apocalypse Forever?: Post-political Populism and the Spectre of Climate Change" *Theory, Culture & Society*, March/May 2010; vol. 27(2-3): 213-232.

Unruh, Gregory C. & Javier Carillo-Hermosilla (2006) "Globalizing carbon lock-in". *Energy Policy* 34 (2006): 1185-1197.

Wynne, Brian (2010) "Strange Weather again. Climate science as political art". *Theory, Culture & Society* 27(2-3): 289-305.

